

Bir Atta Ateşli Silah Yaralanmasına Bağlı İkinci Falanks Kırığının Tanı ve Sağaltımı*

Engin KILIÇ, Sadık YAYLA, Celal Şahin ERMUTLU

Kafkas Üniversitesi Veteriner Fakültesi Cerrahi Anabilim Dalı, Kars-TÜRKİYE

Özet: Bu olguda bir atta saptanan ikinci falanks kırığı olgusunun tanı ve sağaltım sonuçlarının bildirilmesi amaçlanmıştır. Topallık şikayetiyle kliniğimize getirilen 6 yaşlı, yerli ırk bir aygırın mera dönüşü topallayarak eve geldiği ve nedene yönelik hasta sahibinin herhangi bir bilgisinin olmadığı öğrenildi. Klinik muayenede atın ön sol ayağını fleksiyon pozisyonunda tutarak sümbük ucuyla yere bastığı, yürürken ise şiddetli topalladığı saptandı. İncelemede ilgili ekstremiteye ait capsula unguiae ve deri düzeyinde herhangi bir lezyon saptanamadı. Ayağın lateromedial ve dorsopalmar pozisyonlarda alınan radyogramlarında ikinci falanksta parçalı kırık ve ikinci falanksın palmar yüzünde de yer yer radyoopakt kontrast veren alanlar tespit edildi. Operasyonla bölge açığa çıkarıldı ve radyogramda yeri belirlenen radyoopasitenin kurşundan kaynaklandığı anlaşıldı. Kurşun parçaları tamamen temizlenerek bölge serum fizyolojikle yıkandıktan sonra deri rutin yöntemle kapatıldı. Yara steril pansumanla korunarak capsula unguiae'yi de içine alacak şekilde topuk bölgesi sentetik alçıyla sarıldı. Postoperatif 3. ayın sonunda topallık şikayetinin tamamen ortadan kalktığı ve 8. aydan itibaren de atın iş gücünden faydalanıldığı öğrenildi. Sonuç olarak, tanı ve sağaltım yaklaşımı yönünden söz konusu olgunun sahada çalışan meslektaşlarımıza yol gösterici olabileceğini düşünmekteyiz.

Anahtar Kelimeler: At, ateşli silah yaralanması, ikinci falanks kırığı

Diagnosis and Treatment of A Fractured Phalanx Media in A Horse Caused by A Gunshot Wound

Summary: The purpose of this paper is to present the results of diagnosis and treatment in a case of phalanx media fracture in a horse. It was ascertained from the anamnesis of a six-year-old native stallion brought to our clinic for lameness that the horse had returned from the pasture previously limping. During the clinical examination, it was determined that the horse held his front left foot in the flexion position, and walked on the toe with a severe limp. An inspection revealed no lesion on the skin or capsula unguiae. A segmental fracture then the was will be replaced with were found in the phalanx media in x-rays screened in the lateromedial and dorsopalmar positions. The affected area was surgically opened. It was noted the foreign object located in the radiography was a bullet. The pieces of the bullet were completely removed, and the incision was routinely closed after washing the area with saline. The wound was covered with a sterile dressing and the ankle region was protected by placing it in a synthetic cast. Three months after the operation, the lameness completely disappeared and the horse was able to work 8 months after the operation. In conclusion, we believe that reporting the diagnosis and the treatment of this case will be a useful guide for clinical practice.

Key Words: Gunshot wound, horse, phalanx media

Giriş

Atlarda ikinci falanks (falanks media) birinci falanksa benzemekle birlikte birinci falanksın yarısı uzunluğunda olup dorsal ve yan yüzeyleri tendo ve ligamentlerin yapışması için çıkıntılıdır (7).

Atlarda genel anlamda falanks kırıkları şiddetli çarpmalar, ayak üzerine sert cisimlerin düşmesi, ayağın demir ızgaralara sıkışması, sivri cisim ve ateşli silah yaralanmaları, sert zeminlerde çalıştırılma, ani dönüşler ve beslenme bozukluklarına bağlı olarak oluşmakla birlikte, bunların içerisinde ikinci falanks kırıkları daha nadir görülür (1,3,4,6).

Falanks kırıklarında öne çıkan en belirgin semptomun şiddetli basış topallığı olduğu ve atın sümbük ucunun yere sürtebileceği bildirilmiştir. Şiddetli ağrıdan dolayı

at terleyebilir ve lokal olarak topuk üzerinde ısı ve nabız artışı hissedilebilir. Topuk bölgesinde şişkinlikle birlikte palpasyonda da duyarlılık saptanabilir. Klinik muayenede çoğu kez kırık ile çatlağı birbirinden ayırmak zordur. Semptomların şekli ve şiddeti hemen hemen aynı olduğundan ayırıcı tanı için radyografi şarttır. Ayrıca adli durumların aydınlığa kavuşturulması için de radyografiye gereksinim duyulmaktadır (1,3,4,6). Dolayısıyla sağaltım doğru tanı ve olgunun ciddiyetine göre farklı şekillerde planlanabilir (1-6,8). Bu olguda; bir atta ateşli silah yaralanması sonucu, ikinci falanksta meydana gelen parçalı kırık olgusunun tanı ve sağaltım sonuçlarının sunulması amaçlanmıştır.

Olgu

Şiddetli topallık şikayetiyle kliniğimize getirilen 6 yaşlı, yerli ırk bir aygırın anamnez bilgilerinden atın üç gün önce mera dönüşü topallayarak eve geldiği ve nedene yönelik hasta sahibinin herhangi bir bilgisinin olmadığı öğrenildi. Klinik muayenede atın ön sol ayağını fleksiyon pozisyonunda tutarak

Geliş Tarihi / Submission Date : 29.04.2013

Kabul Tarihi / Accepted Date : 08.07.2013

*XIII. Ulusal Veteriner Cerrahi Kongresi'nde (Uluslararası Katılımlı) (27 Haziran - 1 Temmuz 2012, Sarıkamış/Kars, Türkiye) poster olarak sunulmuştur.

sümbük ucuyla yere bastığı, yürürken ise şiddetli bir basış topallığı saptandı. İncelemede ilgili ekstremiteye ait capsula unguiae ve deri düzeyinde herhangi bir lezyon belirlenemedi. Tırnak muayene pensiyile yapılan palpasyonda da capsula unguiaeda duyarlı alan saptanamadı. Elle yapılan palpasyonda falanks düzeyinde aşırı duyarlılık saptanırken, ikinci falanksın palmar yüzünde deri düzeyinde 0.3-0.5 cm çapında kanamasız bir defekt tespit edildi. Ayağın latero-medial ve dorso-palmar pozisyonlarda alınan radyogramlarında ikinci falanksta parçalı kırık saptandı (Şekil 1). *Articulatio interphalangea distalis* düzeyinde radyoopasite veren bir adet yabancı cisim belirlenirken, ikinci falanksın palmar yüzünde de yer yer kontrast veren alanlar tespit edilmesi üzerine operasyona karar verildi. Operasyon genel anestezi altında (0.02 mg/kg detomidin HCl + 2.2 mg /kg ketamin HCl intravenöz) gerçekleştirildi. Bölgenin traş ve dezenfeksiyonu takiben önce *corium coronarium*un 1.5 cm proksimalinde sirküler bir deri ensizyonu yapıldı. Daha sonra topuğun arka yüzüne yapılan longitudinal deri ensizyonu birinci ensizyonla birleştirilerek bölge açığa çıkarıldı. Topuk bölgesini oluşturan yumuşak dokular özenle diseke edilerek art. *interphalangea distalis* düzeyinde saptanan tüm kurşun parçaları uzaklaştırıldı (Şekil 2). Bölge tamamen temizlenerek serum fizyolojik ile yıkandıktan sonra deri rutin yöntemle kapatıldı. Topuk bölgesi steril pansumanla korunarak capsula unguiaeyi da içine alacak şekilde ayağa sentetik alçıyla (Betacast®10cmx3.6m, Türkiye) pencereci bir bandaj uygulandı (Şekil 3). Bandaj postoperatif bir ay sonra değiştirildi ve 2. ay sonunda tamamen uzaklaştırıldı. Postoperatif 3 ay sonra topallık şikayetinin tamamen ortadan kalktığı ve 8. aydan itibaren de atın iş gücünden faydalandığı öğrenildi.

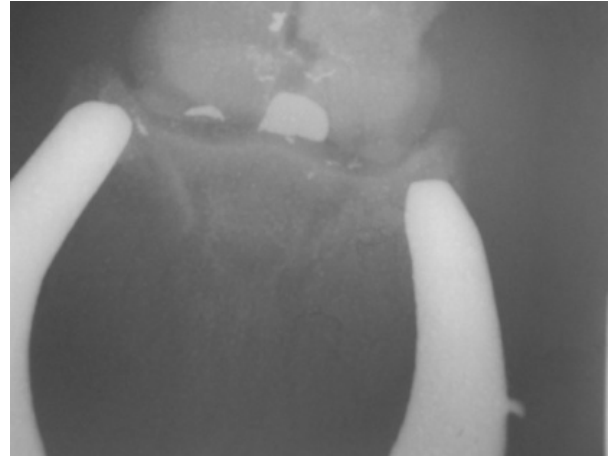
Tartışma ve Sonuç

Çoğunlukla direkt ve indirekt travmalara bağlı olarak gelişen falanks kırıkları içerisinde ikinci falanks kırıklarına nispeten daha az rastlanmaktadır. Söz konusu falanksın daha kısa olmasının yanında çevre dokularca özellikle dorsal ve yan yüzeylelerden sıkıca korunmasının da bunda etkili olduğu söylenebilir. Ancak ayak üzerine isabet eden yabancı cismin momentumunun yüksek olması gibi kemiğin direncini aşan etkilere bağlı olarak ikinci falanksta da kırık ya da çatlak şekillenebilir (2,5). Bu etkenlerden biri de ateşli silah yaralanmaları olup bunların yaratacağı etki ateşli silah mermisinin tipine, ateş edilen mesafeye, yönüne ve açısına göre değişir (1). Sunulan olguda klinik olarak şiddetli topallık görülmesine rağmen inspeksiyonda ekstremitenin distalinde gözle görülür herhangi bir anormalite saptanamamıştır. Ancak topuk bölgesi özenle muayene edildiğinde 0.3-0.5 cm çapında kanamasız bir defekt saptanmıştır. Radyogramda II. falanksda saptanan parçalı kırığın

birçok nedene bağlı olarak meydana gelebileceği göz önüne alınırsa art. *interphalangea distalis*'te saptanan kurşunun olaya ayrı bir boyut kazandırdığı söylenebilir. Dolayısıyla asıl oluşturunun belirlenmesinin tanı ve sağaltımda olduğu kadar benzer olguların adli yönden aydınlatılabilmesinde de meslek pratiği açısından özel bir yerinin olduğu söylenebilir.

Atlarda ikinci falanks kırıklarında alçılı bandaj, plaka ve vida uygulamaları veya eksternal fiksasyon uygulamalarının yapılabileceği önerilmekle birlikte bu yöntemlerin endike olmadığı durumlarda artrodezin de göz önünde bulundurulabileceği ileri sürülmektedir (2,3,5,6,8). Söz konusu olguda kırığın şekli göz önünde bulundurularak sağaltım amacıyla sentetik alçılı bandajın yeterli olabileceğine karar verildi. Literatürlerde de önerildiği gibi iki aylık bir süre ile uygulanan desteğin arzu edilen iyileşmeye yettiği anlaşıldı. Nitekim postoperatif üçüncü aydan itibaren topallık şikayetinin tamamen ortadan kalktığı ve 8. aydan sonra atın iş gücünden faydalandığı öğrenildi. Sonuç olarak, tanı ve sağaltım yaklaşımı yönünden klinik pratikte yol gösterici nitelikte değerlendirildiğinden söz konusu olgunun sunulmasının sahada çalışan meslektaşlarımıza faydalı olabileceğini düşünmekteyiz.

Şekil 1. İkinci Falanksta kırık ve kurşun

Şekil 2. Kurşun parçalarının uzaklaştırılması

Şekil 3. Sentetik alçılı bandaj ile koruma

Kaynaklar

1. Beyaztaş FY, Can M, Bütün C. Ateşli Silah Yaralanmaları.
2. http://www.klinikgelisim.org.tr/eskisayi/klinik_2009_22/06.pdf; Erişim Tarihi: 17.05.2012.
3. Bukowiecki CF, Bramlage LR. Treatment of a comminuted middle phalangeal fracture in a horse by use of a broad dynamic compression plate. J Am Vet Med Assoc. 1989; 194 (12): 1731-4.
4. Gore T, Gore P, Giffin JM. The musculoskeletal system. Adelman B. Ed. In: Horse Owner's Veterinary Handbook. Third Edition, Wiley Publishing, New Jersey: 2008; p. 230-85.
5. Jones E, Phillips TJ. Lameness and Orthopaedic Nursing, Coumbe KM. Ed, in The Equine Veterinary Nursing Manual, Blackwell Publishing, Oxford, 2001; p. 298-322.
6. Ruggles AJ. Equine fractures in the new decade; what can we repair?
7. <http://www.acvs.org/Symposium/Proceedings2011/data/papers/024.pdf>. Erişim Tarihi: 23.05.2012.
8. Yavru N, Özkan K, Elma E. Ayak hastalıkları ve ortopedi. SÜ. Vet. Fak., Konya, Basım Ofset Matbaası, Ankara.1989. s. 184.
9. Yücel R. Atların ortopedik hastalıkları, Aktif Yayıncılık, İstanbul 2007, s. 129-30.
10. Zubrod CZ, Schneider RK. Arthrodesis Techniques in Horses. Vet Clin Equine, 2005; 21: 691-711.

Yazışma Adresi:

Yrd. Doç. Dr. Sadık YAYLA
Kafkas Üniversitesi Veteriner Fakültesi
Cerrahi Anabilim Dalı
Paşaçayırı/Kars-TÜRKİYE
Tel: 0 474 242 68 07 / 5206
E-posta: sadikyayla@gmail.com